

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-346-5-76>

УДК 351.863:339.378.

ВІВЧАР Віктор

Західноукраїнського національного університету

<https://orcid.org/0009-0001-4295-8714>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ КОНТЕКСТИ ДЕФІНІЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ: СИСТЕМНИЙ ТА СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД

Метою даної роботи є з'ясування фундаментальних характеристик економічної безпеки торговельних підприємств та побудова основних критеріїв оцінки надійності та ефективності в умовах сучасних викликів. У цій роботі комплексно розглядаються фундаментальні характеристики та важливість економічної безпеки торговельних підприємств. Запропоновано наукове визначення економічної безпеки торговельних підприємств, яке, на відміну від існуючих, визнає превентивні заходи та визначає критерії оцінки надійності та ефективності в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: торговельні підприємства, безпека підприємств, економічна безпека, система економічної безпеки, управління економічною безпекою, стратегія економічної безпеки торговельних підприємств, системний підхід, стратегічний підхід, економічний потенціал.

VIVCHAR Viktor

West Ukrainian National University

COMPREHENSIVE STUDY OF CONCEPTUALIZATION OF MODERN VIEWS ON THE DEFINITION OF ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES: SYSTEM APPROACH

The article explores the conceptual foundations of defining the economic security of commercial enterprises through a systemic and strategic approach. It is emphasized that in the modern business environment, economic security is a key prerequisite for stable development and competitiveness of trade enterprises. The study substantiates that economic security encompasses a set of organizational, economic, legal, financial, informational, and institutional measures aimed at preventing threats, preserving resource potential, and ensuring operational efficiency. The main internal and external risk factors affecting the security of trading structures are identified, including the imperfection of the regulatory environment, instability of financial markets, corruption, low innovation activity, and weak competitiveness. It is emphasized that the system of economic security should have a preventive nature and be based on the principles of complexity, adaptability, and forecasting. The article generalizes various scientific approaches to interpreting the concept of "enterprise economic security" and proposes the author's definition, which highlights the need for systemic risk management and strategic planning. A conceptual model of the economic security system of commercial enterprises is developed, which includes mechanisms for resource protection, threat diagnostics, risk monitoring, strategic planning, and performance control. The main criteria for assessing the reliability and effectiveness of the system are identified as operational stability, protection of financial and material assets, the ability to counter crisis situations, and ensuring sustainable development. The proposed approach can serve as a methodological basis for developing effective strategies for strengthening the economic security of commercial enterprises under dynamic market conditions.

Key words: commercial enterprises, enterprise security, economic security, economic security system, economic security management, economic security strategy of commercial enterprises, systemic approach, strategic approach, economic potential.

Стаття надійшла до редакції / Received 18.08.2025

Прийнята до друку / Accepted 24.09.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Зростаючий рівень операційного ризику вимагає від торговельних підприємств ефективного створення середовища економічної безпеки та виявлення та запобігання ключовим факторам, які впливають на їх безпеку. Слід враховувати, що незалежно від структури власності виробничо-економічні системи піддаються постійним ризикам і загрозам, пов'язаним із динамікою зовнішнього та внутрішнього середовищ в якому вони функціонують. Варто відзначити, що економічна безпека торговельних підприємств залежить від рівня стратегічного розвитку національної економічної безпеки. В сучасних умовах зараз економічна безпека України знаходиться під загрозою, оскільки під загрозою знаходяться всі елементи її безпеки. Усі види підприємницької діяльності стикаються із викликами економічної безпеки як під час кризи, так і під час функціонування в стабільному економічному середовищі. Відзначено, що значна складність стратегічних цілей і завдань, що вирішуються в цих ситуаціях в різноманітних обставинах суттєво відрізняється.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Наукові дослідження в контексті економічної безпеки торговельних підприємств відзначали такі видатні вчені як Б. Андрушків, І. Біленько, О. Вівчар, М. Войнаренко, В. Геєць, Л. Головова, В. Духов, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, Т. Кузенко, В. Микитенко, В. Мунтіян, О. Панухник, А. Череп.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою даного дослідження є з'ясувати основні характеристики економічної безпеки торговельних підприємств, сформулювати основні критерії забезпечення системи безпеки та стратегічної ефективності в сучасних умовах викликів та загроз.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Забезпечення достатнього рівня економічної безпеки торговельних підприємств є одним із основних принципів функціонування даних підприємницьких структур в динамічному економічному середовищі. Безпека торговельних підприємства є основою підтримки стабільної конкурентної позиції та передумовою ефективної діяльності та стабільного розвитку. Тому управління безпекою є важливою складовою економічної безпеки та за сучасними поглядами також пов'язане з результативністю виробничо-господарської діяльності. Ефективність функціонування торговельних підприємств залежить від таких основних елементів: економічної ефективності; соціальна спрямованість; безпеки [4]. Щодо питання безпеки вітчизняних торговельних підприємств то до основних негативних факторів включають: «відсутність сприятливих умов функціонування ринкового середовища; недосконалість інституційної основи економічної політики; незбалансованість національної регуляторної політики; недосконала бюджетна політика; зловживання монополієм становисцем у сфері ціноутворення; зростання кримінальних посягань на підприємств, корупції та дискримінації; недосконалість судової системи, корупція в державних органах та відсутність національних інституцій, які б ефективно захищали права власників; низький рівень конкурентоспроможності та інноваційної діяльності; незадовільні показники фінансового стану, операційної ефективності та ефективності використання ресурсів тощо. Загалом безпека торговельних підприємств – це стан корпоративних ресурсів (капітальних ресурсів, кадрів, інформації та технологій, обладнання та технологій, прав) і бізнес-можливостей для забезпечення найбільш ефективного використання цих ресурсів для стабільної роботи та динамічного науково-технічного та соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам. Основними функціональними елементами економічної безпеки торговельних підприємств є: захист комерційної таємниці та конфіденційної інформації; комп'ютерна безпека; внутрішня безпека; безпека будівель і споруд; фізична охорона; технічне забезпечення; безпека зв'язку; безпека перевезення вантажів і персоналу; екологічна безпека; конкурентна розвідка тощо» [1, с. 55].

Наукові дослідження показують, що економічна безпека торговельних підприємств – це стан системи управління за якого досягається результативність функціонування фінансових ресурсів та здатність адекватно реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, передбачати потенційні загрози та відповідним чином реагувати, забезпечуючи тим самим безпечний та безкризовий розвиток торговельних підприємств. Зрештою, саме система управління визначає загрози та розробляє контрзаходи. Аналіз літератури щодо визначення економічної безпеки торговельних підприємств показує, що різні вчені по-різному трактують цю наукову категорію.

Такі вчені як В. Богомолів, В. Бокій, Л. Корчевська, Г. Козаченко, Д. Ковальов, З. Варнали, економічну безпеку трактують як стан безпеки. Таке тлумачення є найбільш обґрунтованим, оскільки воно відображає зміст самого поняття.

В. Пономарьов, Д. Ковальов, Т. Сухоруков у своїх роботах зосереджуються виключно на загрозах зовнішнього середовища, які постійно змінюється в умовах ринкової економіки. Проте під економічною безпекою торговельних підприємств розуміється здатність суб'єкта господарювання зберігати свою стабільність в умовах різноманітних несприятливих зовнішніх і внутрішніх обставин.

Так, О. Мороз, А. Шиян у своїх дослідженнях під економічною безпекою торговельних підприємств розуміють стан безпеки, який забезпечує незалежність, стабільність, стійкість і здатність до розвитку підприємств, а також запобігає зовнішнім і внутрішнім загрозам і реагує на них у певних межах.

У працях таких науковців, як Л. Корчевська, О. Корнієнко, економічну безпеку торговельних підприємств розглядається як стан ресурсів або потенціалу для експлуатації. У наукових аспектах А. Меліхов та Є. Камишнікова під економічною безпекою торговельних підприємств розуміють стан ефективного використання всіх ресурсів підприємства (таких як капітал, персонал, інформація, технології, технічний стан обладнання) за існуючих ринкових можливостей, що запобігає негативному впливу внутрішніх і зовнішніх загроз і забезпечує можливість довгострокового виживання та сталого розвитку торговельних підприємств в майбутньому на ринку.

Аналіз наукових даних дозволяє відзначити й інші визначення сутності поняття економічної безпеки торговельних підприємств Г. Козаченко, зокрема, зазначає, що економічна безпека торговельних підприємств – це показник узгодженості економічних інтересів торговельних підприємств з інтересами всіх суб'єктів господарювання зовнішнього середовища з якими воно співпрацює, від яких залежить його діяльність чи просто підтримуються його економічні відносини в часі та процесі [5]. Тому, на думку авторів, економічну безпеку торговельних підприємств слід розглядати як можливість забезпечення стабільності торговельних підприємств та стабільної виробничої діяльності за різних умов, можливих внутрішніх змін, під впливом різноманітних зовнішніх середовищ. Згідно проведених досліджень обґрунтовано, що системний

підхід щодо наукового базису економічної безпеки підприємств відзначає про необхідність представлення як системи (рис. 1).

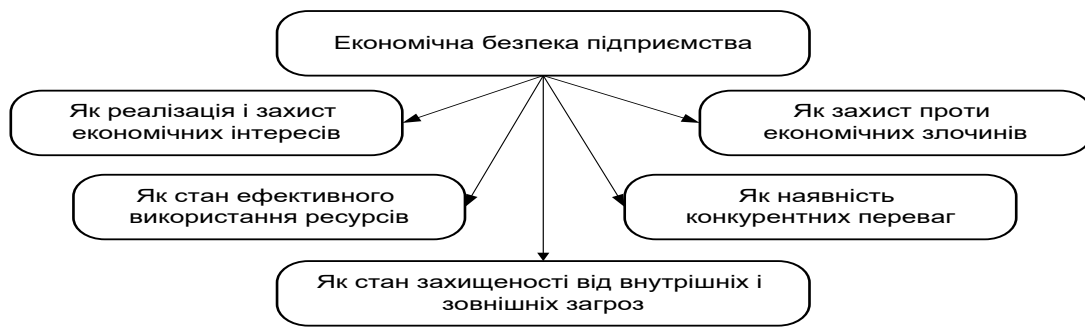

Рис. 1. Фундаментально-базисний контекст економічної безпеки підприємств

Джерело: [4]

Варто відзначити, що кожен вид підприємницької діяльності є системою, яка характеризується відповідними взаємозв'язками між елементами системи, а отже, діяльність, яка спрямована на забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств. На основі проведених досліджень з'ясувано, що лише комплексний і системний підхід до організації економічної безпеки торговельних підприємств може якнайкраще забезпечити його надійний захист. У цьому контексті дану систему можна охарактеризувати як комплексну систему адміністративних, страхових, правових, економічних, охоронних, інституційних, судових та інших заходів, спрямованих на захист торговельних підприємств від незаконної діяльності та мінімізацію або уникнення матеріальних та інших втрат.

Ключові характеристики системи економічної безпеки торговельних підприємств залежать від її мети, яка є складною та багатогранною, що зумовлює необхідність комплексного підходу до її управління. Комплексна система економічної безпеки торговельних підприємств – це комплекс взаємопов'язаних організаційно-правових заходів, що здійснюються спеціалізованими органами, службами та відділами суб'єкта господарювання. Вона спрямована на захист життєво важливих інтересів громадян, підприємств і держави від фактичних чи можливих протиправних дій фізичних чи юридичних осіб, які можуть призвести до значних економічних втрат та забезпечення майбутнього економічного зростання [8].

Основною метою системи економічної безпеки торговельних підприємств є забезпечення його сталого та максимально ефективного функціонування, створення великого потенціалу для майбутнього розвитку та зростання. У свою чергу будемо відстоювати точку зору, що важливою складовою функціонування системи економічної безпеки торговельних підприємств є механізм його безпеки, який реалізується через заходи стратегічного та оперативного планування щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки. Управління системою економічної безпеки торговельних підприємств – це організована дія, спрямована на забезпечення злагодженої роботи всіх служб, підрозділів і працівників підприємства з метою запобігання або усунення загроз діяльності торговельних підприємств. Слід зазначити, що до основних завдань системи економічної безпеки торговельних підприємств належать: захист законних прав та інтересів торговельних підприємств та його працівників; збір, аналіз, оцінка даних і прогнозування розвитку ситуації; вивчення партнерів, клієнтів, конкурентів і претендентів на роботу; виявлення, попередження та припинення можливих протиправних та інших неправомірних дій працівників торговельних підприємств, які загрожують безпеці; забезпечення збереження матеріальних цінностей та інформації; отримання необхідної інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень щодо стратегії і тактики господарської діяльності торговельних підприємств тощо [3].

Основне значення системи економічної безпеки торговельних підприємств полягає в її превентивному характері, а основними критеріями оцінки її надійності та ефективності є:

- забезпечення стабільної роботи торговельних підприємств, збереження та цінування фінансових і матеріальних цінностей;
- попередження кризових ситуацій у тому числі різноманітних надзвичайних ситуацій, пов'язаних із діяльністю «зовнішньої» чи «внутрішньої» загроз [5].

Дослідження показали, що застосування блокових схем контролю в системі економічної безпеки торговельних підприємств має такі характеристики: прогресивне управління витратами торговельних підприємств; підготовка бюджету; управління готівкою; діагностика стану торговельних підприємств; управління оборотним капіталом; застосування міжнародних стандартів безпеки; податкове планування тощо. Практичність системи економічної безпеки вимагає вибору правильних методів забезпечення безпеки торговельних підприємств які повинні включати збір і обробку аналітичної інформації про досвід і заходи забезпечення безпеки, аналіз, постійний моніторинг і прогнозування ситуації, загроз, небезпек і показників

фінансової безпеки, а також розробку і реалізацію необхідних заходів підтримки економіки та забезпечення належного рівня безпеки.

Відразу відзначимо, що методика побудови системи економічної безпеки торговельних підприємств включає наступні етапи:

- вивчення особливостей господарської діяльності, що здійснюється сегмента ринку торговельних підприємств, штатного розпису та розуміння персоналу;
- аналіз зовнішніх і внутрішніх загроз економічній безпеці торговельних підприємств та вивчення кризових сценаріїв, їх причин та шляхів вирішення;
- аудит існуючих заходів безпеки та аналіз їх відповідності виявленим загрозам;
- побудова нової системи економічної безпеки торговельних підприємств: розробка плану усунення недоліків, виявлених під час аудиту; підготовка пропозицій щодо вдосконалення системи економічної безпеки (у тому числі створення служби безпеки торговельних підприємств (якщо вона ще не існує) або системи безпеки на її основі та визначення механізму її забезпечення), розрахунок усіх необхідних ресурсів; планування щомісячних видатків для забезпечення належного функціонування системи економічної безпеки;
- затвердження бюджету управління та обслуговування нової моделі системи;
- побудова нової системи економічної безпеки;
- оцінка ефективності сформованої системи та її вдосконалення [6, с. 55].

Підсумовуючи, вважаємо, що економічна безпека торговельних підприємств – це кількісна та якісна характеристика, яка вимірює економічні властивості системи та її здатність своєчасно усувати реальні та потенційні загрози. Існує величезна кількість наукової літератури з цієї теми, тому через високий ступінь дублювання було б недоцільно досліджувати всі точки зору управління економікою та безпекою торговельних підприємств. Щоб повністю зрозуміти поточний стан предмета, достатньо переглянути кілька ключових точок зору та визначень.

Стосовно першої категорії наукових підходів, важливо зазначити, що існує значний діапазон перспектив. Однак у більшості випадків ці підходи певним чином визначають концепцію управління економікою та безпекою шляхом визначення та опису компонент системи. У зв'язку з цим можна виділити три групи компонент:

- управління економічною безпекою – як комплекс взаємопов'язаних заходів (Л. Донець, Т. Слободяник, В. Оптинський, В. Франчук, Ю. Кім, С. Шкарлет);
- управління економічною безпекою – як сукупність функціональних компонент (Б. Андрушків, О. Вівчар, О. Пластун);
- управління економічною безпекою – як сукупність суб'єктів безпеки та засобів їх функціонування (Л. Головова, О. Коробчинський, В. Ярочкін, А. Пономаренко, А. Череп).

Не слід забувати про те, що представлення системи економічної безпеки як соціальної системи, або вужче, соціально-економічної системи, передбачає зміну інших принципів її функціонування та її системних властивостей. Теорія функціональних систем, як основа теорії та методології систем, зазвичай не представляє систему економічної безпеки як механічну систему – функціональна система є зовсім іншою [2, с. 31].

Головна мета системи економічної безпеки торговельних підприємств – забезпечити її стійкість і максимально ефективне функціонування, створюючи величезний потенціал для майбутнього розвитку та зростання. У практичній діяльності механізм забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств можна розуміти як систему організаційних, фінансових і правових засобів, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, знешкодження та усунення загроз економічній безпеці. Для ефективного забезпечення економічної безпеки підприємства необхідний системний підхід, а саме створення механізму управління економічною безпекою. Системний підхід до створення механізму економічної безпеки торговельних підприємств передбачає врахування всіх умов його діяльності, а сам механізм має містити чітко визначені елементи, їх ролі та схеми взаємодії [3]. Досліджуючи дану наукову проблематику, слід відзначити, що під економічною безпекою торговельних підприємств слід розуміти стан захищеності його ресурсів та інтелектуального потенціалу від існуючих та потенційних загроз, що впливають на зовнішнє та внутрішнє середовище в якому воно функціонує, що характеризується високими фінансовими показниками та перспективами економічного розвитку в майбутньому. Водночас слід зазначити, що кожне підприємство є системою, яка характеризується певним зв'язком між елементами системи, а тому діяльність, спрямована на забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств також має бути системною.

Виходячи з досліджень, створення системи економічної безпеки торговельних підприємств потребує комплексного та системного організаційного підходу для забезпечення надійного захисту. У цьому контексті цю систему можна описати як комплекс заходів, що охоплюють управлінські, страхові, правові, економічні, безпекові, інституційні, судові та інші аспекти, спрямовані на захист торговельних підприємств від незаконної діяльності та мінімізацію або уникнення матеріальних та інших втрат.

Оскільки ключові характеристики системи економічної безпеки торговельних підприємств випливають із складності та багатогранності цілей захисту необхідний комплексний підхід до управління системою економічної безпеки.

Вважаємо, що комплексна система економічної безпеки торговельних підприємств – це комплекс взаємопов'язаних організаційно-правових заходів, які реалізуються спеціалізованими органами, службами та підрозділами суб'єкта господарювання, спрямованих на захист життєво важливих інтересів працівників підприємства від фактичних або можливих протиправних дій фізичних чи юридичних осіб, які можуть призвести до значних економічних збитків та зміцнити економічну безпеку торговельних підприємств.

Хочу зазначити, що першочерговою метою системи економічної безпеки торговельних підприємств є забезпечення його стабільності та максимальної ефективності, створення значного потенціалу для майбутнього розвитку та зростання. У свою чергу варто відзначити, що ключовим елементом функціонування системи економічної безпеки торговельних підприємств є механізм безпеки, який реалізується шляхом розробки стратегічних та оперативних заходів забезпечення економічної безпеки. Управління системою економічної безпеки торговельних підприємств – це організована дія, спрямована на забезпечення злагодженої роботи всіх служб, підрозділів і працівників торговельних підприємств з метою запобігання або усунення загроз діяльності.

Водночас слід зазначити, що при дослідженні економічної безпеки торговельних підприємств основними проблемами та основними причинами сучасного спаду багатьох підприємницьких структур є: недостатній попит на продукцію на внутрішньому та зовнішньому ринках, низька конкурентоспроможність; відсутність інвестиційних ресурсів; митні та валютні бар'єри тощо.

Слід зазначити, що до основних завдань системи економічної безпеки торговельних підприємств належать: захист законних прав та інтересів підприємства та його працівників; збір, аналіз, оцінка даних і прогнозування розвитку ситуації; вивчення партнерів, клієнтів, конкурентів, претендентів на роботу; виявлення, попередження та припинення можливих незаконних та інших зловмисних дій працівників компанії з метою уникнення загрози безпеці компанії; забезпечення безпеки важливих активів та інформації; отримання необхідної інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень щодо стратегії і тактики господарської діяльності торговельних підприємств тощо [7].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Підсумовуючи, зазначимо, що основою системи економічної безпеки підприємства є її превентивний характер. Основними критеріями оцінки його надійності та ефективності є: забезпечення стабільності діяльності торговельних підприємств, збереження та збільшення вартості фінансових і матеріальних активів; сталий розвиток торговельних підприємств, збереження та збільшення вартості матеріальних активів, висока конкурентоспроможність продукції; використання інноваційних технологій у виробничій діяльності; забезпечення захисту інформації та всіх ресурсів; оперативне попередження кризових ситуацій та усунення негативних факторів, що впливають на діяльність торговельних підприємств.

Література

1. Алькема В. Г. Параметри економічної безпеки підприємства як логістичної системи. *Вісник економіки транспорту і промисловості* : зб. наук.-практ. праць. Вип. 29. Харків. 2010. С. 51–59.
2. Бондарчук Ю., Марущак А. Безпека бізнесу: організаційно-правові основи. К.: Вид-во КНТ. 2008. 369 с.
3. Вівчар О. І. Управління економічною безпекою підприємств: соціогуманітарні контексти: *монографія*. Тернопіль, ФОП Паляниця В. А., 2018. 515 с.
4. Вівчар О. І. Теоретичні аспекти безпекознавства в умовах підприємств (фундаментальні загрози в сучасному соціогуманітарному просторі). *Соціально-економічні проблеми і держава*. Тернопіль, 2017. Вип. (1) 16. С. 24-31. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2017/17voissp.pdf>
5. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : *монографія*. К.: Лібра, 2003. 280 с.
6. Швиданенко Г. О., Олесюк Г. О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: *монографія*. К.: КНЕУ, 2002. 192 с.
7. Vivchar O., Tyukhtenko N., Mykhailyshyn L., Korovchuk Y. NETWORK MODELING OF ASSESSING THE IMPACT OF THREATS TO THE ECONOMIC SECURITY OF LOGISTICS OPERATORS. *Economics, Ecology, Socium*. Vol. 8. No.4 2024. 89–98. URL: <https://ees-journal.com/index.php/journal/article/view/275>
8. Vivchar O., Chudyk N. Strategy of strengthening the economic security of enterprises of network structures: pragmatics and key vectors of development. *Law, Policy and: Security : Journal homepage*. West Ukrainian National University. 2023. 1(1). С. 55–67.

References

1. Alkema, V. H. Parametry ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva yak lohistychnoi systemy [Parameters of economic security of the enterprise as a logistics system]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti* : zb. nauk.-prakt – Bulletin of Transport Economics and Industry: Coll. scientific-practical wash. Vyp. 29. Kharkiv. 2010. 51–59. [in Ukrainian].
2. Bondarchuk, Yu., Marushchak, A. Bezpeka biznesu: orhanizatsiino-pravovi osnovy – Business security: organizational and legal framework. K.: Vyd-vo KNT. 2008. 369. [in Ukrainian].

3. Vivchar, O. I. (2018) Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv: sotsiohumanitarni konteksty [Management of economic security of enterprises: socio-humanitarian contexts]. Ternopil, FOP Palianytsia V. A. 515. [in Ukrainian].
4. Vivchar, O. I. (2017) Teoretychni aspekty bezpekoznastva v umovakh pidpriemstv (fundamentalni zahrozy v suchasnomu sotsiohumanitarnomu prostori) [Theoretical aspects of security science in the context of enterprises (fundamental threats in the modern socio-humanitarian space)]. Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava – Socio-economic problems and the state. Ternopil. Vyp. (1) 16. C. 24-31. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2017/17voissp.pdf> [in Ukrainian]. (Accessed 08 May 2025).
5. Kozachenko, H. V., Ponomarov, V. P., Liashenko, O. M. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia : monohrafiia [Economic security of the enterprise: the essence and mechanism of provision: a monograph] K.: Libra, 2003. 280. [in Ukrainian].
6. Shvydanenko, H. O., Olesiuk, H. O. Suchasna tekhnolohiia diahnostryky finansovo-ekonomichnoi diialnosti pidpriemstva : monohrafiia [Modern technology of diagnostics of financial and economic activity of the enterprise: monograph] K.: KNEU, 2002. 192. [in Ukrainian].
7. Vivchar O., Gevko V., Sharko V., Radchenko O., Budiaiev M. & Tarasenko O. (2021) Cloud technologies in business management. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 4(39). 294–301. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3473> (Accessed 11 May 2025).
8. Vivchar O., Chudyk N. Strategy of strengthening the economic security of enterprises of network structures: pragmatics and key vectors of development. Law, Policy and: Security : Journal homepage. West Ukrainian National University. 2023. 1(1). C. 55–67.